

ПЕРЕДУМОВИ ВХОДЖЕННЯ УКРАЇНИ У ГЛОБАЛЬНИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОСТІР В КОНТЕКСТІ ВИМОГ МІЖНАРОДНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

Мошковська С.І.

*старший викладач кафедри міжнародної інформації
Національний авіаційний університет, м. Київ*

У відкритому глобальному світі оволодіння наростаючими масивами і потоками інформації з допомогою нових спеціалізованих технологій стали основними пріоритетами в державній і науково-технічній політиці розвинених країн. Як зазначав В.І. Вернадський: "Той народ, який зуміє найповніше, найшвидше, найдосконаліше опанувати новим, що відкривається в людському житті знанням, досконало розвинути і прикласти його до свого життя, одержить ту міць, досягнення якої на загальне благо є основним завданням усякої розумної державної політики"[2].

Аналіз світової інфраструктури показує, що інформаційні технології є важливою складовою розвитку соціально-економічної системи в цілому. Успіх в розвитку країн-лідерів, економічних і політичних реформах досягались лише за умови проведення ефективної інформаційної політики. Використання інформаційних технологій дає можливість підвищення ефективності управлінських рішень, управління соціально-економічними процесами, аналізу та прогнозування розвитку внутрішнього і зовнішніх ринків, виявлення та моніторинг екологічних проблем. Проте, використання високорозвинутих країнами нових інформаційних технологій та засобів впливу на менш технологічно розвинені призвело до зміни глобального і регіонального балансів сили, обумовило нові сфери конфронтації між традиційними і новими центрами глобального протистояння, уможливило досягнення переваг в інформаційних технологіях і засобах маніпулювання суспільною свідомістю для широкомасштабної експансії із застосуванням не обмежених міжнародним правом видів озброєнь.

Внаслідок наростання глобалізації формується і принципово інший формат світопорядку, коли головні напрями розвитку країн пов'язані з формуванням загальноцивілізаційного інформаційного простору – простору інформаційної уразливості і національної безпеки всіх країн світу.

Зважаючи на глобальність проблеми інформаційної безпеки, розвинуті країни розпочали реалізацію довгострокових державних програм, спрямованих на забезпечення захисту критично важливих інформаційних структур, а з 1996 року проблему міжнародної інформаційної безпеки було винесено на політичний та міжнародно-правовий рівень: а) концепцію міжнародної інформаційної безпеки було обговорено на міжнародній конференції з проблем становлення інформаційного суспільства та глобальної цивілізації (ПАР, 1996 р.); б) у спільному комюніке зустрічі на найвищому рівні США – Російська Федерація було підкреслено загрозу створення інформаційної зброї і визнано наявність воєнної складової глобального процесу інформатизації; в) на 53-й сесії ГА ООН було консенсусом прийнято резолюцію 53/70 від 4 грудня 1998 р., в якій зазначалося, що міжнародне співтовариство визнає проблему інформаційної безпеки як багатоаспектний стратегічний напрям взаємодії держав у глобальному світі [3].

Серед позитивних наслідків глобалізації слід, насамперед, відзначити розширення світового інформаційного простору, посилення процесів мовної і культурної взаємодії, забезпечення доступу пересічних громадян до інформації та світових інтелектуальних надбань. Але не можна ігнорувати той факт, що інформаційна політика, що реалізується з використанням сучасних технічних засобів, здійснює стандартизуючий вплив на масову свідомість, орієнтує споживачів на конкретний набір політико-ідеологічних і життєвих цінностей, часто досить далеких від традиційних національних інтересів і традицій.

Оскільки інформаційний процес є домінантним фактором забезпечення безпеки держави і її суверенітету, тому формування інформаційної політики повинно відбуватися лише за умови побудови сумісної зі світовими стандартами системи забезпечення національної безпеки, де важливим компонентом виступає інформаційна безпека держави.

Інформаційна безпека характеризується станом захищеності життєво важливих інтересів особистості, суспільства і держави, при якому зводиться до мінімуму завдання збитку через неповноту, недостовірність інформації, негативний інформаційний вплив, негативні наслідки функціонування інформаційних технологій, несанкціоноване поширення інформації. Тобто інформаційна безпека виступає як основний важіль, що мінімізує загрози для певних об'єктів і суб'єктів інформаційної діяльності.

Збалансоване функціонування системи інформаційної безпеки забезпечується за рахунок постійного обміну інформаційними потоками як усередині держави, так і між державами. Будь-яка держава є відкритою системою, яка задіяна в кругообігу інформації. І якщо не буде відбуватися природний обмін в інформаційному просторі, то система руйнується. Завдання політики на інформаційному рівні керування процесом обміну. Останній не є хаотичним і підпорядковується цілком визначеним законам, один з яких можна сформулювати таким чином: інформація не викидається в інформаційний простір довільним способом, а посилається передусім туди, де вона необхідна і її здатні сприйняти [4].

Щодо України, то головна проблема сьогодні полягає в тому, що вона знаходиться в забрудненому, спотвореному інформаційному середовищі, в якому неможливо приймати рішення. Вона стала лише губкою, що вбирає в себе гігантські потоки інформації, які іноді взагалі не прийнятні для реалізації в сучасних українських умовах. Для нашої країни, котра протягом десятка років знаходиться в умовах політичних і економічних реформ, питання формування національної інфраструктури, створення аналітичної бази для прийняття управлінських рішень на державному рівні, забезпечення геополітичного, соціального, економічного моніторингу, який би підтримував процеси прийняття рішень відносно проблем з різних сфер діяльності суспільства з метою захисту національних інтересів, національної безпеки, національного суверенітету є надзвичайно актуальним. І як відомо, що політика забезпечення інформаційної безпеки, як і будь-яка інша політика, починається з формування стратегії. Але в нашій державі інколи забувають про неї, і згадується через кілька років, коли стратегію вже порушено.

Аналіз процесів інформатизації в Україні розкриває низку нагальних проблем, серед яких слід відзначити відрив від світового інформаційного простору, посилення уваги до питань розробки стратегії і механізми забезпечення інформаційної безпеки, підвищення рівня інформаційного забезпечення, відставання в частині підготовки фахівців в області інформаційних наук; підвищення рівня освіченості громадян, подолання безсистемного характеру створення інформаційних систем, недостатньої розвиненості інформаційного бізнесу. Основні чинники, що вплинули на нинішній стан інформаційного середовища: зміна геополітичної ситуації внаслідок розпаду СРСР, прийняття

Конституції України, становлення української державності, процеси інформаційної експансії, посилення зв'язків нашої держави з іншими державами світу, проблема переходу до ринкової економіки, зниження життєвого рівня населення, зростання прихованого безробіття, погіршення демографічної ситуації, криза певної системи ідеології, переоцінка цінностей, поява нових засобів впливу на індивідуальну, масову свідомість.

Визначення місця України в глобальному інформаційному просторі передбачає створення умов для побудови інформаційного суспільства. Першочерговою умовою постає створення національного інформаційного продукту, що має розглядатися як стратегічний, і який би ідентифікував Україну в світовому інформаційному просторі; вдосконалення законодавчих та нормативно-правових актів з питань інформаційної безпеки; формування відповідної політики інформатизації держави, забезпечення інформаційної безпеки особистості, суспільства, держави, підвищення рівня інформаційного забезпечення суспільства, модернізації і технологічному оновленню виробництва, розвитку інформаційної інфраструктури, розширення правового поля регулювання суспільних відносин, формування національної ідентичності та подолання певного рівня песимізму в населення.

Реалізація політики інформатизації в країні, безперечно, сприяє розвитку інформаційного суспільства, що характеризується системними змінами всіх складових структури суспільства: соціальної, політичної, економічної, правової, культурної. Але вхід України в глобальний інформаційний простір повинен відбуватися при чітко визначеній інформаційній стратегії держави. Така стратегія має спрямовуватися на вирішення двох взаємозалежних завдань: по-перше, одним із напрямів інформаційної стратегії України в умовах глобального інформаційного простору має стати просування шляхом інтеграції в цей простір у якості активного суб'єкта; по-друге, важливим напрямом інформаційної стратегії України має стати її прагнення зберегти власну самобутність.

Підводячи підсумки, слід зазначити, що в наш час на державному рівні слід забезпечити:

- формування інформаційної політики за умови побудови сумісної зі світовими стандартами системи забезпечення національної безпеки;
- чітко визначити інформаційну стратегію, яка дасть можливість увійти в глобальний інформаційний простір в якості активного суб'єкта та зберегти власну ідентичність;

- формування єдиного інформаційного простору;
- вдосконалити нормативно-правову базу щодо забезпечення інформаційної безпеки;
- забезпечити належні умови для створення власного інформаційного продукту, що міг би витіснити зовнішні інформаційні інтервенції;
- забезпечити право на достовірну, повну та своєчасну інформацію, свободи слова та інформаційної діяльності в національному інформаційному просторі, недопущення втручання в зміст та внутрішню організацію інформаційних процесів, крім випадків, визначених законодавством відповідно до Конституції України;
- забезпечити підтримку та розвиток ресурсів інформаційних технологій та науково-технічної продукції.

1. Палагін О.В. Єдина національна система інформатизації України / О.В. Палагін, В.П. Соловійов, В. В. Сенченко // *Матеріали XIV Междунар. науч.-практ. конф. по інноваційній діяльності «Проблеми и перспективы инновационного развития экономики в контексте преодоления мирового финансового кризиса».* – Алушта, 14–19 сентября 2009 г. – С. 196–201.
2. Старих А. Г. *Информационное измерение национальной безопасности в контексте процессов глобального развития.* Монографія:— Симферополь: Таврия, 2005, С. 436
3. Макаренко Є.А. Політичні доктрини глобальної інформаційної безпеки <http://www.domarev.com.ua/io/makarenko>
4. Олійник О. В., Соснін О. В., Шиманський Л. Є. Політико-правові аспекти формування інформаційного суспільства суверенної і незалежної держави [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/book/Sosnin2.html>
5. Горбулін, В. П. Національна безпека: порядок денний для України / В. П. Горбулін, О.Ф. Белов, О. В. Литвиненко О. В. – К., «Стилос», 2009.
6. Мерніков Г.І. Політика національної безпеки України та країн-сусідів: спільні інтереси і розходження, висновки для України [Електронний ресурс] . – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/public/File/Str_prioritetu/2010_3-16.pdf